

«Ο Λαμπράκης ό,τι πρέσβευε το έκανε πράξη»

Το βιβλίο της Εύης Γκοτζαρίδη «Η ζωή και ο θάνατος του Γρηγόρη Λαμπράκη» είχε εκδοθεί στα αγγλικά το 2016 πλέον κυκλοφορεί μεταφρασμένο στα ελληνικά.

Πριν από 60 χρόνια, στις 22.05.1963, ο Γρηγόρης Λαμπράκης πέφτει θύμα του παρακράτους της Δεξιάς: αφού είχε μιλήσει σε εκδήλωση στη Θεσσαλονίκη για την ειρήνη, βγαίνοντας, ένα τρίκυκλο πέρασε δίπλα του. Οδηγούσε ο Σπύρος Γκοτζαμάνης και στην καρότσα ήταν ο Μανώλης Εμμανουηλίδης. Κανείς από τους αστυνομικούς δεν τους σταμάτα και ο Λαμπράκης πέφτει αιμόφυρτος. Μόνο ο «τίγρης» Μανώλης Χατζηποστόλου έπεσε πάνω τους και τους σταμάτησε. Η ιστορία δεν σταμάτησε εκεί. Εκεί όμως «κομματιάστηκε η καρδιά της δημοκρατίας στην Ελλάδα», όπως μας λέει η καθηγήτρια Πανεπιστημίου, ιστορικός Εύη Γκοτζαρίδη.

Το βιβλίο της «Η ζωή και ο θάνατος του Γρηγόρη Λαμπράκη» είχε εκδοθεί στα αγγλικά το 2016 και μεθαύριο θα βρίσκεται στα ράφια των βιβλιοπωλείων, μεταφρασμένο από την ίδια στα ελληνικά, επικαιροποιημένο και εμπλουτισμένο με νέα στοιχεία. Το βιβλίο κυκλοφορεί από τις εξαιρετικές εκδόσεις ΚΨΜ, αλλά η έκδοση δεν θα ήταν δυνατή, δίχως την πλήρη στήριξη του Ιδρύματος Ρόζα Λούξεμπουργκ (Παράρτημα Ελλάδας). Πρόκειται για την πρώτη ολοκληρωμένη και εξαντλητική ελληνική βιογραφία του Γρ. Λαμπράκη (είχε εκδοθεί άλλη μία παλαιότερα, αμέσως μετά τη δολοφονία του, από τον Κονίδη Πορφύρη).

Για την κ. Γκοτζαρίδη, αυτό ήταν στόχος ζωής: «Γεννήθηκα στη Θεσσαλονίκη, αλλά μεγάλωσα στο Παρίσι», μας λέει. «Οι γονείς μου αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν και αυτό συνδέεται και με τον Λαμπράκη: μετά τη δολοφονία και αφού έγινε και η χούντα, πίεζαν πολύ τον πατέρα μου (ήταν ιδιοκτήτης ενός εστιατορίου) να δώσει ονόματα ανθρώπων που ήταν πελάτες του. Ο ίδιος δε μιλούσε, αλλά δεν άντεξε και αυτή την πίεση κι έτσι πήρε την οικογένειά του και πήγαν στη Γαλλία. Μεγάλωσα σε ένα περιβάλλον όπου κανείς δεν μιλούσε για το παρελθόν. Είχαμε χάσει τον παππού μου, Παναγιώτη Γκοτζαρίδη, στην Κατοχή από τους Γερμανούς, γιατί βοηθούσε αντάρτες, προδόθηκε από συγχωριανό και εκτελέστηκε. Κανείς δεν μιλούσε γι' αυτά, ποτέ! Ήμουν εφηβη σαν είδα το "Z" του Γαβρά στο Παρίσι και άρχισα αμέσως να ρωτάω, έγινα ενοχλητική, καθώς έως τότε δεν ήξερα απολύτως τίποτα για τη σύγχρονη ελληνική ιστορία. Προφανώς, όλα αυτά τα γεγονότα είχαν αφήσει ένα τραύμα στην οικογένεια, αλλά εγώ ήθελα να μάθω. Ο πατέρας μου μίλησε σαν ήταν πλέον πολύ μεγάλος και με μεγάλο δισταγμό. Ίσως έγινα ιστορικός γιατί ήθελα να μάθω, να καταλάβω. Βέβαια, είχα πολύ μεγάλες αναστολές κι εγώ, κληροδοτημένες προφανώς, καθώς άργησα να ασχοληθώ με την ελληνική Ιστορία. Μου πήρε 30 χρόνια να αρχίσω την έρευνα για τον Λαμπράκη, ενώ η ιδέα του βιβλίου φώλιασε μέσα μου σε πολύ

Είχαμε χάσει τον παππού μου, Παναγιώτη Γκοτζαρίδη, στην Κατοχή από τους Γερμανούς, γιατί βοηθούσε αντάρτες, προδόθηκε από συγχωριανό και εκτελέστηκε. Κανείς δεν μιλούσε γι' αυτά, ποτέ!

τρυφερή ηλικία. Τελικά το έκανα».

Τη ρωτάμε για την τάση αναθεωρητισμού της Ιστορίας που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια, καθώς και για τη δήλωση του Κ. Μητσοτάκη «Γιατί να ενδιαφέρει έναν 17χρονο η δολοφονία Λαμπράκη;»! «Η πονηρή θα έλεγα δήλωση του πρωθυπουργού προσπάθησε να επηρεάσει τη νεολαία προς μια συγκεκριμένη κατεύθυνση, υποτιμώντας την αξία συγκεκριμένων γεγονότων, που είναι και πολύ πρόσφατα: ακόμα και ο Εμφύλιος είναι πληγή χαίνουσα, πόσο μάλλον η δολοφονία Λαμπράκη. Φυσικά και πρέπει να ενδιαφέρει έναν 17χρονο η δολοφονία Λαμπράκη και όλη η σύγχρονη Ιστορία, και όταν έρχομαι Ελλάδα, βλέπω πόσο θέλουν οι νέοι να τη μάθουν, καθώς δεν τη διδάσκονται στο σχολείο (ή αυτό γίνεται επιφανειακά). Αν θέλεις να είσαι ένας συνειδητοποιημένος πολίτης, πρέπει να γνωρίζεις την Ιστορία της χώρας σου, ειδικά την πρόσφατη. Για μένα αυτό είναι απολύτως αυτονόητο! Βέβαια, αυτή η δεξιά κυβέρνηση ποτέ δεν ενδιαφέρθηκε για την προώθηση της Ιστορίας στην Ελλάδα. Και αυτό είναι εξίσου φανερό όσο το άλλο αυτονόητο. Ίσως είναι μια προσπάθεια συσκοτίσις ενός παρελθόντος που δεν θέλει η ίδια να προβάλλεται.

Όσο για την τάση αναθεωρητισμού της Ιστορίας από ιστορικούς, όπως ο κ. Καλύβας, αυτό είναι ένα τεράστιο θέμα. Όταν ένας ιστορικός ισχυρίζεται ότι είναι αντικειμενικός, θα πρέπει να τον νοιάζει η πιθανότητα εργαλειοποίησης των ερμηνειών του από έναν υπάρχοντα πολιτικό και ιδεολογικό λόγο – τον δεξιό εν προκειμένω. Αυτή είναι η κύρια ένσταση που έχω με τους «αναθεωρητές» που υποστηρίζουν ότι είναι αντικειμενικοί, αν και κάποιους δεν τους ενδιαφέρει αν θα ταυτιστούν με μία παράταξη, γιατί τη στηρίζουν».

Στην ερώτηση τι ήταν ο Λαμπράκης και πού κατέληξε η έρευνά της ως προς το πρόσωπό του, απαντά: «Ο Γρηγόρης Λαμπράκης ήταν γεμάτος ζωή και έδινε ζωή – κυριολεκτικά, ως γιατρός, και μεταφορικά. Ήταν πάρα πολύ κοντά στον συνάνθρωπό του. Είχε την ικανότητα να συ-

μπάσει μαζί του, νοιαζόταν πραγματικά. Νομίζω αυτό τον ξεχώριζε περισσότερο από οτιδήποτε άλλο και μέσα στον ιατρικό κλάδο και εκτός. Επίσης, ήταν ένας άνθρωπος που δεν φοβόταν να «εισπράξει»: εννοώ πως δεν είχε καθόλου τη ρομποτική αντιμετώπιση που «βλέπουμε» σήμερα και στους γύρω μας, ίσως και σε μας.

Ακουγε, «εισέπρατε» τα παράπονα, τα προβλήματα, τις έγνοιες των συμπολιτών του. Δεν λέω ότι ήταν τέλειος, αλλά πραγματικά ήταν μοναδικός και πολυδιάστατος. Είχε και πολύ μεγάλο πείσμα: όταν ήξερε ότι είχε το δίκιο με το μέρος του, δεν τον σταματούσε τίποτα. Και φάνηκε αυτό. Τελικά, μόνο αν τον σκότωναν, μπορούσαν να τον σταματήσουν. Είχε ένα δόσιμο και μια ακεραιότητα. Ό,τι πρέσβευε δεν ήταν μόνο θεωρία, αλλά και πράξη!

Σημαντικό είναι να πούμε, όπως το τονίζω και στο βιβλίο, ότι ο Λαμπράκης δεν ήταν ένα δημιούργημα από το πουθενά: είχε πολύ θετικά παραδείγματα ανθρώπων που είχαν αφοσιωθεί στον άνθρωπο και στις υψηλές αξίες, είχε μια οικογένεια που τον έκανε όπως έγινε. Είμαστε δημιουργήματα της κοινωνίας μας. Και εμείς τη δημιουργούμε. Αυτός ο κύκλος είναι μια αλήθεια και τώρα βλέπω πως οι έννοιες της αλληλεγγύης, των δικαιωμάτων και του τι μπορεί να συνεισφέρει ένα και μόνο άτομο στην κοινωνία έχουν κάπως χαθεί – (και) στο χέρι μας είναι να το αλλάξουμε αυτό. Ο Λαμπράκης, του οποίου η ζωή, η ιδεολογία και οι πράξεις ήταν σε πλήρη σύζευξη, είναι ένα πολύ καλό παράδειγμα του πόσα μπορούμε να κάνουμε... Μου λέτε πως ο κόσμος φοβάται. Το καταλαβαίνω. Όταν στην Ελλάδα δεν έχει λυθεί ακόμα το ζήτημα της επιβίωσης, θα υπάρχει φόβος. Ωστόσο, όσο περισσότερο αυξάνεται ο φόβος, τόσο λιγοστεύει το οξυγόνο της δημοκρατίας. Και αυτή είναι η αρχή της κατηφόρας για μια κοινωνία. Ο Λαμπράκης δεν ξέρω αν φοβόταν. Ξέρω όμως, όπως όλοι μας, πως δεν τον σταμάτησε τίποτα. Μόνο ο θάνατος. Μόνο αν τον σκότωσαν θα σταματούσε. Γιατί ήξερε πως αγωνιζόταν για πανανθρώπινες αξίες, για κάθε υψηλό που έχουμε μέσα μας».